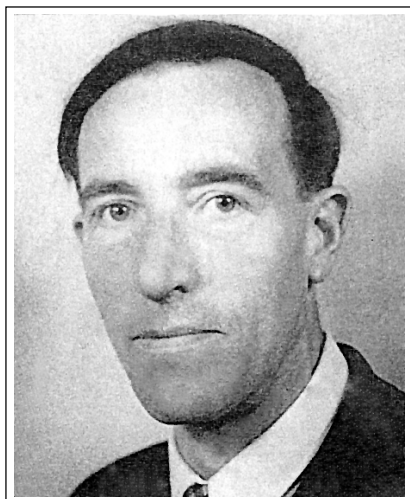

Aleksander Kuczabski

Wasył Kuczabski

(Wasył Kutchabsky) – historyk, publicysta, ukraiński działacz polityczny i wojskowy.

Urodził się 4 XI 1895 r. we wsi Wolica k. Lwowa. Jego rodzina wywodziła się z dawnego szlacheckiego rodu z Podlasia.

W latach 1905 – 1913 uczył się w Gimnazjum Akademickim we Lwowie, a następnie rozpoczął studia na Wydziale Prawa tamtejszego uniwersytetu.

W 1911 r. wstąpił do ukraińskiej organizacji młodzieżowej „Płast”, a od 1913 r. stał się aktywnym uczestnikiem ukraińskiego ruchu strzelców siczowych w Galicji.

Był jednym z czołowych organizatorów podziemnej organizacji młodzieżowej „Mazepiński kurs wojskowy” i autorem pierwszych ukraińskich podręczników z dziedziny wojskowości.

W początkach I wojny światowej Kuczabski wstąpił do Legionu Strzelców Siczowych. Zorganizował we Lwowie jedną z pierwszych sotni ochotników. W latach 1915–1916 dowodził jedną z nich. Za odwagę, wykazaną podczas walk pod Semikowcami, został odznaczony wojskowym Krzyżem Zasługi. Służbę wojskową łączył z aktywną działalnością obywatelską. Prowadził pracę oświatową wśród żołnierzy, publikował artykuły i nowele w czasopiśmie „Szlachy” („Drogi”), brał udział w wydawaniu czasopisma satyrycznego „Samochoтник” („Ochotnik”). W początkach września 1916 r. odznaczył się w walkach pod Łysonią, niedaleko Brzeżan.

21 IX 1916 r. W. Kuczabski dostał się do rosyjskiej niewoli i był wywieziony do obozu jenieckiego w Dubowce k. Carycyna (Wołgograd). W początkach stycznia 1918 r. razem z grupą oficerów uciekł z obozu i przybył do Kijowa, gdzie przyczynił się do rozwoju ukraińskich formacji wojskowych. Począwszy od stycznia 1918 r. wstąpił do oddziałów strzelców siczowych i dowodził kolejno sotnią, pułkiem i dywizją. Był również członkiem rady wojskowo-politycznej – Rady Strzelców.

W styczniu – lutym 1918 r. strzelcy pod dowództwem Kuczabskiego uczestniczyli w wyzwoleniu Kijowa od oddziałów bolszewickich. W latach 1918-1919 brał udział w walkach z Armią Czerwoną i Armią Ochotniczą gen. Denikina.

W 1919 r. był członkiem misji dyplomatycznej w Szwecji. Po powrocie kontynuował służbę w wojsku Ukraińskiej Republiki Ludowej gen. Siemiona Pelury. W grudniu tego roku został internowany przez wojsko polskie w Lucku. Od wiosny 1920 r. przebywał w Pradze (Czechosłowacja), gdzie stał się jednym z założycieli Ukraińskiej Organizacji Wojskowej.

Jesienią 1920 r. Kuczabski wrócił do Galicji, gdzie brał aktywny udział w ukraińskim ruchu studenckim dążącym do zorganizowania ukraińskiego uniwersytetu we Lwowie. W styczniu 1922 r. został aresztowany jako podejrzany o udział w nieudanym zamachu na Józefa Piłsudskiego, jaki miał miejsce we Lwowie we wrześniu 1921 r., jednak niczego mu nie udowodniono i dlatego został zwolniony z aresztu. W grudniu 1922 r. wyjechał do Niemiec, gdzie podjął studia na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Berlińskiego. W 1930 r. obronił doktorat z historii i filologii słowiańskiej.

W 1934 r. Kuczabski przeniósł się do Kilonii. Przez 5 lat (do 1939 r.) był nauczycielem historii i literatury w tamtejszym gimnazjum. Tam też podjął pracę w Instytucie Gospodarki Światowej, pełniąc różne funkcje, m.in. kierownika jednego z oddziałów Biblioteki. Jeszcze przed wybuchem II wojny światowej został członkiem rzeczywistym Towarzystwa Naukowego im. Tarasa Szewczenki we Lwowie.

Mieszkając na emigracji, Kuczabski kontynuował działalność naukową i publicystyczną. Był aktywnym członkiem Ukraińskiego Instytutu Naukowego w Berlinie, często też publikował w wydawnictwach ukraińskich: „Litopys Czerwonej Kałyny”, „Dzwony”, „Polityka”, „Zapysky Ukrainського Naukowego Towaristwa w Berlinie”.

W okresie międzywojennym był współpracownikiem wybitnego ukraińskiego działacza politycznego i filozofa pochodzenia polskiego – Wiaczesława Lipińskiego. Kuczabski jest uważany za jednego z teoretyków i twórców konserwatyzmu ukraińskiego. Badał stosunki polsko-ukraińskie oraz historię ukraińskich dążeń niepodległościowych w latach 1917-1923.

Od kwietnia 1941 r. do lipca 1944 r. Kuczabski pracował jako dyrektor niemieckiej Biblioteki Państwowej (Staatsbibliothek) w Lublinie. W przeddzień wkroczenia Armii Czerwonej do Lublina wyjechał do miasteczka Blankenberg w górach Harcu w NRD. Tam pracował jako urzędnik w fabryce wojskowej. Po wojnie zamieszkał w niedalekiej wsi Cattenstedt. Przez 2 lata był tłumaczem i statystykiem w urzędzie municypalnym w Blankenbergu, a następnie przez ostatnie 11 lat czynnego życia zawodowego (do 1960 r.) był nauczycielem języka rosyjskiego, historii i łaciny w miejscowej szkole średniej. Zmarł 28 VI 1971 r. i został pochowany na cmentarzu w Blankenbergu.

Był żonaty z Anną Załużną, ukraińską emigrantką z Galicji. Miał syna Leo, znanego fizyka niemieckiego, pracownika Akademii Nauk NRD.

Tł. Zdzisław Bieleń